

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
“ _____ ” _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas: 6007001 – Meşəçilik

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmləri

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: s/f.Meşə tipologiyası. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 27.09.2018-ci il tarixli F-678 sayılı əmri ilə nəşr hüququ (qrif) verilmişdir

Kodu: İPFS - B06

Tədris ili: IV (2025/2026).

Smestr: VIII

Tədris yükü: cəmi: 70 saat. Auditoriya saati 24 (14 saat müh., 10 saat lab.)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 7 kredit

II.Müəllim haqqında məlumat: m. Həsənov Tahir Həsənağa oğlu

Məsləhət günləri və saati: IV gün saat

E-mail ünvanı: hmerdan137@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küçəsi, 170A

III.Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1 . İ.Əliyev , C.Dadaşov “Meşəçilik” Gəncə , 2018 .

2 . V.Ş.Quliyev, M.Ə.Bayramov , V.K.Şükürov , İ.Ə.Əliyev “Meşəçilik” Gəncə , 2013 .

Əlavə ədəbiyyat

3 . Q.Məmmədov , K.Əsədov “Meşə ekologiyası” Bakı , Elm , 2010 .

4 . V.Şükürov , V.Əliyev “Meşəşünaslıq” Gəncə , ADAU 2017 .

5 . C.Axundzadə , Ə.Hüseynov , “Meşəçilik və Azərbaycanda Təbiətin qorunması” Bakı , Azər nəşr , 1963 .

6 . В.З.Глуисашвили , Горное лесоводство , М – Л , Гослесбумиздат , 1956 .

7 . Н.С.Мелехов «Лесоводство» , Лесн. Пр. 1983 .

8 . Н.Г.Нестеров «Общее лесоводство» , М.Гослесбумиздат , 1954 .

9 . П.С.Погребняк «Общее лесоводство» , М , Колос , 1968 .

IV.Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V.Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Meşə tipi dedikdə - meşə sahəsi və ya onların məcmusu (cəmi) meşə bitmə şəraiti tiplərini ümumilikdə xarakterizə edən, eyni tərkibli cinsdən, yarusların sayına, analoji faunaya malik və bərabər iqtisadi şəraitdə oxşar meşəçilik tədbirlərinin aparılmasını tələb edən meşə sahəsi nəzərdə tutulur.

Meşə bitmə şəraiti dedikdə, meşə ilə örtülü və ya meşəsiz sahədə oxşar meşəbitmə şəraitinin məcmusu nəzərdə tutulur. Başqa sözlə, meşəbitmə şəraiti dedikdə, eyni (oxşar) meşəbitmə şəraitinin məcmusu meşə ilə örtülü və meşəsiz sahə nəzərdə tutulur, meşəbitmə şəraiti isə torpaq, iqlim və hidroloji amillər kompleksi olub, bitkinin boy artmasını təmin edir.

Meşələr təbii coğrafi təzahür olmaqla yanaşı ayrı – ayrı coğrafi rayonlarda müxtəlif tərkibdə meşə tiplərinin formalaşdığı, düzən və dağ meşələri, vadi və su ayrıcları meşələri və s. məkanı əks etdirir. Meşə tipi dedikdə təkcə xarici coğrafi müxtəliflik nəzərə alınmalıdır, ağacların keyfiyyət və kəmiyyət məhsuldarlığı onun təbii bərpası və formalaşması, meşə komponentinin ayrılıqda müxtəlifliyini (torpaq

örtüyündə ot bitkiləri) aşkar edilməsi, coğrafi məkanda bir meşə tipinin digər meşə tipi ilə əlaqəsi və s. nəzərə alınır.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində 50 bala aşağıdakılar aiddir:

20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollektivlərinin nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görülmür. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açmağa bilir;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırmağa bilmir;
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırmağa bilmir;
- 1 – 2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal – suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17 – dən az olmamalıdır. əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91 – 100	əla	A
2.	81 – 90	çox yaxşı	B
3.	71 – 80	yaxşı	C
4.	61 – 70	kafi	D
5.	51 – 60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri – kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 14 saat, laborator 10 saat. Cəmi: 24 saat.

№	Mövzular	Mühazirə	Lab.
1.	Mövzu: 1. Meşə tipləri. Q.F.Morozovun meşə tipləri haqqında təlimin əsasları. Plan: 1. Meşə tipləri haqqında geniş məlumat. 2. Meşə tipologiyasının tarixi. 3. Q.F.Morozova görə ağaclığın tipləri. 4. Q.F.Morozova görə meşə tiplərinin yaranmasının amilləri.	2	
2.	Mövzu: 2. P.S.Poqrebnyak, V.N.Sukaçevə görə meşə tiplərinin təsnifatı. Plan: 1. P.S.Poqrebnyaka görə ekoloji meşə tipləri. 2. P.S.Poqrebnyaka görə meşələrin, torpaqların münbitlik dərəcəsinə görə qruplara bölünməsi. 3. V.N.Sukaçevə görə fitosenoloji meşə tipləri.	2	

	4. V.N.Sukaçevə görə biosenoloji meşə tipləri.		
3.	Mövzu: 3 V.Q.Nesterova görə meşə tiplərinin təsnifatı. Plan: 1. V.Q.Nesterova görə meşə tiplərinin təsnifatı. 2. ABŞ-ın meşə tipləri. 3. Subtropik meşə tipləri.	2	
4.	Mövzu: 4. Meşə tipologiyası torpağın münbitliyi və rütubətliyinin əsas göstəricisi kimi. Plan: 1. Azərbaycanda meşə tipoloji tədqiqat işlərinin tarixi. 2. Azərbaycan meşələrində əsas meşə tiplərinin formasıyaları. 3. Torpağın münbitliyinə görə meşə tiplərinin əlamətləri. 4. Meşə bitmə şəraitinin rütubətliyə görə kateqoriyalara ayrılması. 5. Torpağın məhsuldarlığı. 6. Palıd meşələrinin tipləri. 7. İberiya palıdı hakimliyi olan palıd meşələrinin tipləri. 8. Müxtəlif otlu və topalı palıdlıqların meşə tipləri.	2	
5.	Mövzu: 5. Müxtəlif münbit ekoloji meşəbitmə şəraitlərdə meşəəmləgəlmə. Plan: 1. Nisbətən az münbit ekoloji meşəbitmə şəraiti – B qrupu. 2. Nisbətən münbit ekoloji meşəbitmə şəraiti – C qrupu. 3. Münbit (məhsuldar) ekoloji meşəbitmə şəraiti – D qrupu. 4. Qafqaz meşələrinin tipləri. Şabalıd və Kolxida şabalıdlıqlarının meşə tipləri.	2	
6.	Mövzu: 6. Fıstıq meşələrinin tipləri. Plan: 1. Fıstıq meşələrinin tipləri. Meşə altında rododendron olan fıstıq meşələrinin tipləri. 2. Meşəaltı dəfnədən fıstıq meşəsi. 3. Ölü örtüklü, çətiryarpaq örtüklü, böyür tikan örtüklü fıstıq meşə tipləri. 4. Topallı örtüklü, subalp tipli fıstıq tipləri.	2	
7.	Mövzu: 7. Şam, Qara şam, küknar və enliyarpaqlı ağacların meşə tipləri. Plan. 1. Şam meşə tipləri. 2. Qaraa şam meşə tipləri. 3. Mürəkkəb küknar meşə tipləri. 4. Vələs meşə tipləri. 5. Təmiz dəmirağac meşə tipləri. 6. Qızılağac meşə tipləri. 7. Yalanqoz meşə tipləri. 8. Ağcaqayın meşə tipləri. 9. Xurma meşə tipləri. 10. Azatağacı meşə tipləri.	2	
	Cəmi:	14 saat	

№	Laborator məşğələ	Saat	Tarix
1	Mövzu: Q.F.Marazovun meşə tipləri haqqında təliminin əsasları.	2	
2	Mövzu: Azərbaycanda meşə tiplərinin fitosenotik meşə tipləri.	2	
3	Mövzu: Fıstıq meşələrinin tipləri.	2	
4	Mövzu: Palıd meşə tipləri.	2	
5	Mövzu: Dəmirağacı meşə tipləri.	2	
	Cəmi:	10 saat	

XI. Fənn üzrə tələblər: Meşə tiplərini şəraitinə, münbitliyinə, təbii – coğrafi rayonlarına düzən, dağ meşələrində meşə tiplərinin keyfiyyət kəmiyyət məhsuldarlığının aşkar etməli və coğrafi məkanda bir meşə tipinin digər meşə tipindən fərqi bilməlidir.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;
- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş)
- problemlərə əsaslanan tədris;
- sahə işləri;
- qrup qiymətləndirməsi;
- ekspert metodu;

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri: Azatağacı meşə tipləri, Fıstıq meşələrinin tipləri. Qafqaz meşələrinin tipləri. Azərbaycanda meşə tiplərinin fitosenotik meşə tiplərini bilmək lazımdır

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollektiv sualları:

1. Meşə tipləri haqqında geniş məlumat.
2. Q.F.Morozova görə ağaclığın tipləri.
3. P.S.Poqrebnyaka görə ekoloji meşə tipləri.
4. V.N.Sukaçevə görə fitosenoloji meşə tipləri.
5. V.Q.Nesterova görə meşə tiplərinin təsnifatı.
6. Azərbaycanda meşə tipoloji tədqiqat işlərinin tarixi.
7. Azərbaycan meşələrində əsas meşə tiplərinin formasiyaları.
8. Torpağın münbitliyinə görə meşə tiplərinin əlamətləri.
9. Palıd meşələrinin tipləri.
10. İberiya palıdı hakimliyi olan palıd meşələrinin tipləri

XVI. Fənn üzrə imtahan sualları:

--blok--

1. Meşə tipləri haqqında geniş məlumat.
2. Meşə tipologiyasının tarixi.
3. Q.F.Morozova görə ağaclığın tipləri.
4. Q.F.Morozova görə meşə tiplərinin yaranmasının amilləri.
5. P.S.Poqrebnyaka görə ekoloji meşə tipləri.
6. P.S.Poqrebnyaka görə meşələrin, torpaqların münbitlik dərəcəsinə görə qruplara bölünməsi.

--blok--

7. V.N.Sukaçevə görə fitosenoloji meşə tipləri.
8. V.N.Sukaçevə görə biosenoloji meşə tipləri.
9. V.Q.Nesterova görə meşə tiplərinin təsnifatı.
10. Azərbaycanda meşə tipoloji tədqiqat işlərinin tarixi.
11. Azərbaycan meşələrində əsas meşə tiplərinin formasiyaları.
12. Torpağın münbitliyinə görə meşə tiplərinin əlamətləri.

--blok--

13. Meşə bitmə şəraitinin rütubətliyə görə kateqoriyalara ayrılması.
14. Torpağın məhsuldarlığı.
15. Palıd meşələrinin tipləri.
16. İberiya palıdı hakimliyi olan palıd meşələrinin tipləri.
17. Müxtəlif otlu və topalı palıdlıqların meşə tipləri.
18. Nisbətən az münbit ekoloji meşəbitmə şəraiti – B qrupu.

--blok--

19. Nisbətən münbit ekoloji meşəbitmə şəraiti – C qrupu.
20. Münbit (məhsuldar) ekoloji meşəbitmə şəraiti – D qrupu.
21. Qafqaz meşələrinin tipləri. Şabalıd və Kolxida şabalıdlıqlarının meşə tipləri.
22. Fıstıq meşələrinin tipləri. Meşə altında rododendron olan fıstıq meşələrinin tipləri.
23. Meşəaltı dəfnədən fıstıq meşəsi.
24. Vələs meşə tipləri.

--blok--

25. Təmiz dəmirağac meşə tipləri.
26. Qızılağac meşə tipləri.
27. Yalanqoz meşə tipləri.
28. Ağcaqayın meşə tipləri.
29. Xurma meşə tipləri.
30. Azatağacı meşə tipləri.

“s/f.Meşə tipologiyası” fənninin sillabusu – 6007001 “Meşəçilik” ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.Sillabus “Aqrar elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (19 dekabr 2025 - ci il, protokol № 04)

Fənn müəllimi:

m. T.H.Həsənov

Kafedra müdiri:

dos. İ.C.Kərimov